

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

_____ О.М. Трунов

“ _____ ” _____ 2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Методологія та методи соціологічних досліджень”

галузь знань 0301 “Соціально-політичні науки”

спеціальність 6.030101 “Соціологія”

факультет соціології

Миколаїв – 2013 рік

Робоча програма “Методологія та методи соціологічних досліджень” для студентів за спеціальністю 6.030101 “Соціологія”.

„08” жовтня 2013 року. – 21 с.

Розробник: Коробов Володимир Кузьмич, к. соц. н., доцент кафедри соціології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії) соціології
Протокол від “08” жовтня 2013 року № 14/74

Завідувач кафедри (циклової, предметної комісії) соціології

“ _____ ” _____ 2013 року
 _____ (Мейжис І.А.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки
(спеціальністю) 6.030101 “Соціологія”.

Протокол від “04” жовтня 2013 року № 2

“ _____ ” _____ 2013 року Голова _____ (Гавеля В.Л.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

© Коробов В.К., 2013 рік

© Коробов В.К., 2014 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань 0301 “Соціально-політичні науки (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки ----- (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): 6.030101 “Соціологія”	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2013-й	2014-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат		Триместр	
Загальна кількість годин - 198		7-й	8-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,2 самостійної роботи студента – 6,4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	42 год.	
		Практичні, семінарські	
		28 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		128 год.	
Індивідуальні завдання			
Проведення інтерв'ю			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 54 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета і завдання навчальної дисципліни “Методологія і методи соціологічних досліджень” полягає в ознайомленні студентів з основними логіко-методологічними принципами соціологічного дослідження як виду соціального наукового пізнання, в засвоєнні ними понятійного апарату процесу соціологічного дослідження. Мета - системна глибока підготовка студентів соціологів, яка передбачає не тільки засвоєння теоретичного матеріалу щодо соціологічних методів збору емпіричної інформації, її обробки та інтерпретації, але й формування навичок в цієї царині соціології.

Завдання:

- формування уявлень про теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження,
- знання і вміння у сфері методики збору первинної соціологічної інформації,
- знання та вміння обробки і інтерпретації даних.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні парадигми соціологічного знання;
- дослідницькі стратегії соціологічного дослідження;
- види соціологічних досліджень;
- структуру програми соціологічного дослідження;
- етичні засади роботи соціолога;
- організаційні основи роботи соціолога;
- методи збору соціологічної інформації;
- методи обробки і аналізу даних соціологічного дослідження;
- методи інтерпретації даних соціологічного дослідження;
- особливості проведення соціологічних досліджень в різних сферах суспільного життя.

вміти:

- скласти програму соціологічного дослідження;
- розробити анкету для соціологічного дослідження;
- розрахувати елементарну вибірку для проведення соціологічного дослідження;
- провести стандартизоване або глибинне інтерв'ю;
- інтерпретувати результати дослідження;
- підготувати експрес-звіт соціологічного дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження

Тема 1. Парадигми, теорії і системи понять в соціологічному дослідженні. Структура соціологічного знання.

Проблеми теорії та методології соціологічного дослідження. Соціологія як наука. Рівні соціологічної теорії. Методологічні принципи соціологічної теорії. Методологія як логіка наукового пізнання. Поняття соціального факту, соціального явища. Проблема достовірності соціологічного знання і його обґрунтованості. Методи соціологічного дослідження. Техніка соціологічного дослідження, методика, процедура. Етапи соціологічного дослідження. Методологія, її рівні і функції у здійсненні та організації соціологічного пізнання. Поняття методології. Рівні методології: філософський, загальнонауковий, соціально-науковий. Функції методології: аналітична, критична, конструктивна. Види методологічного аналізу: аналіз принципів пізнання, онтологічні проблеми соціологічного пізнання, аналіз теоретичних і емпіричних аспектів пізнання, аналіз понять, проблем, теорій. Логіка наукового дослідження. Історичний та систематичний підходи. Структурно-функціональний, системно-генетичний та системно-діяльнісний підходи. Методи наукового пізнання: загальні, спеціальні, логіко-аналітичні, візуальні, експериментально-ігрові. Соціальна дійсність та соціологічне пізнання. Соціальна дійсність як специфічний об'єкт соціологічного пізнання. Специфіка соціальних законів та детермінізму. Форми пізнання соціальної дійсності: поза наукова, наукова, ненаукова. Структура соціологічного пізнання соціальної дійсності. Теорія як метод у соціологічному дослідженні. Теоретичне та емпіричне пізнання. Особливості емпіричного рівня соціологічного знання. Теоретична, емпірична, фундаментальна, прикладна соціологія.

Тема 2. Дослідницькі та методологічні стратегії в соціології.

Основні стратегії в соціології. Стратегія наукового пошуку. Комплексні стратегії соціологічного дослідження. Кількісні і якісні стратегії соціологічного дослідження: порівняльна характеристика. Основні онтологічні орієнтації в соціології (соціологічний реалізм та номіналізм). Основні методологічні схеми в соціології. Роль метода в соціологічному пізнанні. Проблема вибору дослідницької стратегії.

Тема 3. Види соціологічних досліджень.

Види соціологічних досліджень, їх специфіка, принципи проведення і можливості. Типи соціологічних досліджень: за метою (теоретичні, емпіричні); за способом забезпечення репрезентативності (суцільне, монографічне, вибіркове); за масштабом дослідження (міжнародне, загальнонаціональне, регіональне, галузеве, локальне); за глибиною вивчення (розвідувальні, аналітичні, описові); за частотою

проведення (повторне, разове, моніторингове). Особливості організації соціологічного дослідження. Специфіка методики та етапів розгортання прикладного соціологічного дослідження. Можливості соціологічного дослідження.

Тема 4. Програма соціологічного дослідження. Методологічна частина.

Програма конкретного соціологічного дослідження. Поняття програми соціологічного дослідження. Структура програми. Методологічна частина програми. Постановка проблеми: дві сторони – гносеологічна та предметна. Поняття проблемної ситуації. Рівні виявлення соціальних проблем. Вимоги до висування проблем. Поняття предмета та об'єкта соціологічного дослідження. Мета соціологічного дослідження: теоретичні й прикладні. Завдання соціологічного дослідження: основні і не основні. Інтерпретація основних понять – логічний аналіз, всебічне пояснювання їх змісту і структури. Емпірична інтерпретація понять. Операціональні поняття. Етапи інтерпретації. Попередній системний аналіз предмета і об'єкта дослідження як цілісності: як елемент більш широкої соціальної системи; як структурну одиницю, яка включає взаємодіючі елементи. Схема розглядання факторів, що впливають на предмет: загальні та специфічні; прямі та опосередковані; об'єктивні й суб'єктивні. Формулювання гіпотез. Поняття наукової гіпотези. Види гіпотез, умови їх побудови. Перевірка гіпотез. Взаємозв'язок методологічного та процедурного розділів програми соціологічного дослідження.

Тема 5. Програма соціологічного дослідження. Методична частина.

Загальна характеристика методів і інструментів дослідження. Розробка анкети. Цільова група. Проблема щирості респондентів. Робочий план дослідження. Учасники дослідження. Вимоги до учасників дослідження. Інструктаж учасникам дослідження. Питання обробки результатів. Робота із замовником.

Тема 6. Вибірковий метод у соціології.

Вибірковий метод: основні поняття, сутність вибіркового методу. Типи відбору і види вибірки. Проблема надійності і репрезентативності. Поняття помилки вибірки. Типологія вибірки. Типи вірогідних вибірок. Особливості застосування цільової вибірки. Види цільової вибірки. Квотна вибірка. Параметри квот.

Тема 7. Організаційні та етичні питання соціологічного дослідження.

Організаційні проблеми соціологічних досліджень. Поняття нормативності в організації соціологічних досліджень. Два класи нормативів: нормативи, які регламентують стратегію планування і здійснення дослідницької діяльності та нормативи, які регламентують тактику чи конкретні операції соціологів по збору даних. Функції та роль учасників соціологічного дослідження, етичні норми їх взаємовідносин. Психологія взаємодії соціолога та респондента. Сприйняття дослідження та мотивація участі респондента у дослідженні. Поняття постійної мережі інтерв'юєрів, організація цієї мережі. Набір інтерв'юєрів. Вимоги до знань та вмінь інтерв'юєрів. Етика інтерв'юєра. Поняття польової соціологічної лабораторії і проблеми організації її роботи. Етапи діяльності лабораторії. Діяльність бригадира, його задачі. Підготовка інструкцій до польових документів. Мобілізація виконавців та контроль за діяльністю. Етичний кодекс соціолога.

Змістовий модуль 2. Методика і техніка збору соціологічної інформації.

Тема 8. Методи соціологічного дослідження: загальна характеристика, теоретичні і загальнонаукові методи.

Загальна характеристика методів дослідження. Загальнонаукові методи. Аксиоматичний метод. Дедуктивний і індуктивний методи. Ідеографічний і номотетичний методи. Порівняльно-історичний метод. Теоретичні методи. Методи Бекона, Дюркгейма, Вебера, Бурдьє, Бергера-Лукмана.

Тема 9. Метод опитування у соціологічних дослідженнях.

Опитування як метод збору емпіричних даних. Види опитування. Роль і значення методу опитування в соціологічних дослідженнях. Пізнавальні можливості опитування, два класи пізнавальних завдань. Співвідношення опитування з іншими методами збирання даних. Два класи опитувальних методів: опитування та інтерв'ю. Поняття інтерв'ю, його види. Вимоги до інтерв'юера. Опитування за анкетною, види анкетного опитування. Поняття анкети, структура анкети. Надійність інформації, одержаної методом опитування. Характер планованої інформації: статус опитуваного; інформація подій; мотиваційні питання. Питання як інструмент одержування даних. Поняття закритого, відкритого питання. Логічні вимоги до конструкції питання, його логічна структура. Логічні помилки. Проблема тих, хто не відповів. Обов'язкова інтерпретація відсутності відповідей у двох напрямках: методична якість питання; рівень компетентності та інформованості респондента. Позначення області пошуку відповіді. Логічні помилки. Види опитування. Групове опитування, його специфіка та позитивна якість. Вимоги до соціолога по проведенню групового опитування. Недоліки групового опитування. Поштове опитування, специфіка та позитивна якість. Недоліки. Проблема повернення анкет. Документація поштового опитування. Соціометричне опитування, його специфіка. Процедура телефонного опитування. Недоліки та позитивні сторони.

Тема 10. Контент-аналіз.

Метод аналізу документальних джерел. Поняття документальної інформації у соціології, види документів. Проблема вірогідності документальної інформації. Правила визначення рівня вірогідності даних. Методи аналізу документальних джерел: традиційний та формалізований (контент-аналіз). Суть традиційних методів. Суть контент-аналізу, його основні процедури. Призначення методу. Два підходи до контент-аналізу. Поняття «сміслової одиниці» і «одиниці рахування». Надійність інформації, одержаної методом контент-аналізу.

Тема 11. Глибинне інтерв'ю.

Типи інтерв'ю в соціальних дослідженнях. Методика і техніка інтерв'ювання. Розробка сценарію інтерв'ю. Принципи фокусування інтерв'ю. Виготовлення транскрипту. Обробка текстів інтерв'ю.

Тема 12. Фокус-група.

Виникнення методу групових інтерв'ю. Фокус-групи в контексті методів емпіричної соціології. Загальні принципи формування груп. Вимоги до модератора. Сценарій фокус-групи. Управління груповим процесом. Організаційна структура проведення фокус-груп.

Тема 13. Біографічні методи.

Сутність біографічного методу. Збір і обробка біографічних даних. Сутність і призначення характеристики в системі біографічних методів. Аксио-біографічний метод. Наративне інтерв'ю в біографічних дослідженнях. Концепції наративного

інтерв'ю Ф.Шютце і Г.Розенталь. Візуальні документи в біографічному дослідженні. Аналіз ідентичності в біографіях. Українська біографістика і біографічні дослідження у соціології.

Тема 14. Інтернет-опитування.

Виникнення Інтернет-опитувань. Переваги і обмеження Інтернет-опитувань. Проблеми участі і рекрутування в Інтернет-опитуваннях. Контроль адресності і якості респондентів. Динаміка Інтернет-аудиторії. Інтернет-панелі. Дослідження в соціальних мережах.

Тема 15. Спеціальні і специфічні методи соціологічних досліджень (1).

Проективні методики. Метод незакінчених речень. Соціометрія. Методи прогнозного дослідження. Соціальне картографування. Соціографічний метод. Метод колізій. Метод коллажа. Case Study.

Метод мозкового штурму. Метод символічного простору. Метод Делфі. Сценарний метод. Семантичний диференціал. ДСМ-метод. Метод репертуарних решіток. Action Research.

Змістовий модуль 3. Обробка і інтерпретація даних

Тема 16. Методи обробки і аналізу даних.

Перевірка статистичних гіпотез. Мережевий аналіз. Дискурс-аналіз. Вторинний аналіз даних. Інтелектуальний аналіз даних. Соціологічна діагностика. Види математичного аналізу: каузальний, типологічний, факторний, кластерний, дисперсійний, кореляційний, регресійний, багатовимірний аналіз.

Тема 17. Вимірювання в соціології.

Теорія вимірювань. Шкали і види шкал. Психологічні тести. Ранжирування. Показники. Індикатори. Індекси. Змінні. Одномірні ознаки.

Тема 18. Критерії якості соціологічних даних.

Науковість. Валідність. Надійність. Релевантність. Стійкість. Репрезентативність. Триагуляція. Методичний експеримент.

Тема 19. Узагальнення і інтерпретація даних. Підготовка звіту.

Загальні вимоги. Матриця даних. Статистичні групування. Опис і пояснення. Візуалізація даних (таблиця, малюнок, схема, діаграма, графік, фотографія). Соціальний тип. Моделювання. Інформаційні технології. Коефіцієнти. Звіт соціологічного дослідження. Бази даних. Архіви даних.

Тема 20. Особливості проведення соціологічних досліджень в різних галузях суспільного життя.

Особливості проведення соціологічних досліджень в сфері економіки, в політичній сфері, в культурі, освіті, в ЗМІ, в маркетингу, в сфері етно-соціальних відносин, при вивченні громадської думки, в сфері міжнародних відносин, при вивченні сім'ї, дитинства, в сфері управління.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження												
Тема 1. Парадигми, теорії і системи понять в соціологічному дослідженні		2				6						
Тема 2. Дослідницькі та методологічні стратегії в соціології		2				6						
Тема 3. Види соціологічних досліджень		2				6						
Тема 4. Програма соціологічного дослідження. Методологічна частина.		2	2			6						
Тема 5. Програма соціологічного дослідження. Методична частина.		2	2			10						
Тема 6. Вибірковий метод у соціології		2				6						
Тема 7. Організаційні і етичні питання соціологічного дослідження		2				6						
Разом за змістовим модулем 1		14	4			46						
Змістовий модуль 2. Методика і техніка збору соціологічної інформації												
Тема 8. Методи		2				6						

соціологічного дослідження: загальна характеристика, теоретичні і загальнонаукові методи.													
Тема 9. Метод опитування у соціологічних дослідженнях.		2	2			6							
Тема 10. Контент-аналіз.		2				6							
Тема 11. Глибинне інтерв'ю		2	2			6							
Тема 12. Фокус-група		2	2			6							
Тема 13. Біографічні методи		2	2			6							
Тема 14. Інтернет-опитування		2	2			6							
Тема 15. Спеціальні і специфічні методи соціологічних досліджень		4	4			10							
Разом за змістовим модулем 2		18	14			52							
Змістовий модуль 3. Обробка і інтерпретація даних.													
Тема 16. Методи обробки і аналізу даних.		2	2			6							
Тема 17. Вимірювання в соціології.		2	2			6							
Тема 18. Критерії якості соціологічних даних		2	2			6							
Тема 19. Узагальнення і інтерпретація даних. Підготовка звіту.		2	2			6							
Тема 20. Особливості проведення соціологічних досліджень в різних галузях суспільного життя		2	2			6							

Разом за змістовим модулем 2		10	10			30						
Усього годин	198	42	28			128						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Програма соціологічного дослідження. Методологічна частина.	2
2	Програма соціологічного дослідження. Методична частина.	2
3	Метод опитування у соціологічних дослідженнях	2
4	Глибинне інтерв'ю	2
5	Фокус-група	2
6	Біографічні методи	2
7	Інтернет-опитування	2
8	Спеціальні і специфічні методи соціологічних досліджень (1)	2
9	Спеціальні і специфічні методи соціологічних досліджень (2)	2
10	Методи обробки і аналізу даних.	2
11	Вимірювання в соціології.	2
12	Критерії якості соціологічних даних	2
13	Узагальнення і інтерпретація даних. Підготовка звіту.	2
14	Особливості проведення соціологічних досліджень в різних галузях суспільного життя	2
	Разом	28

6. Самостійна робота

№	Тема	Кількість годин
1.	Парадигми, теорії і системи понять в соціологічному дослідженні. Структура соціологічного знання.	6
2.	Дослідницькі та методологічні стратегії в соціології	6
3.	Види соціологічних досліджень	6
4.	Програма соціологічного дослідження. Методологічна частина.	6
5.	Програма соціологічного дослідження. Методична частина.	10
6.	Вибірковий метод у соціології	6
7.	Організаційні і етичні питання соціологічного дослідження	6
8.	Методи соціологічного дослідження: загальна характеристика, теоретичні і загальнонаукові методи.	6
9.	Метод опитування у соціологічних дослідженнях	6
10.	Контент-аналіз.	6

11.	Глибинне інтерв'ю	6
12.	Фокус-група	6
13.	Біографічні методи	6
14.	Інтернет-опитування	6
15.	Спеціальні і специфічні методи соціологічних досліджень	6
16.	Методи обробки і аналізу даних.	10
17.	Вимірювання в соціології.	6
18.	Критерії якості соціологічних даних	6
19.	Узагальнення і інтерпретація даних. Підготовка звіту.	6
20.	Особливості проведення соціологічних досліджень в різних галузях суспільного життя	6
	Разом	128

7. Індивідуальні завдання

Підготувати реферат, обравши тему з запропонованих нижче:

1. Конструктивістський структуралізм П.Бурдьє.
2. Теорія структурації Е.Гіденса.
3. Теорія автореферентних соціальних систем Н.Лумана.
4. Теорії соціальної взаємодії.
5. Вплив методології на дослідження соціальних явищ і процесів
6. Соціологічне дослідження як інструмент пізнання.
7. Структура і процес соціологічного дослідження
8. Методологічні вимоги до соціологічного дослідження.
9. Співвідношення методів, техніки, методики і процедур у соціологічному дослідженні.
10. Соціологічне дослідження як інструмент пізнання.
11. Вибір мети і завдань дослідження.
12. Побудова концептуальної моделі соціологічного дослідження.
13. Якісні параметри гіпотези соціологічного дослідження.
14. Польовий етап соціологічного дослідження.
15. Культура документації соціологічного дослідження.
16. Візуалізація результатів дослідження.
17. Етика соціологічного дослідження.
18. Що, кому і як може рекомендувати соціолог.
19. Квотна вибірка.
20. Побудова вибірки для проведення дослідження в навчальному закладі.
21. Вибірка у кількісних і якісних дослідженнях.
22. Опитування громадської думки.
23. Описати один із видів опитування.
24. Поєднання методів у соціологічному дослідженні.
25. Контент-аналіз медіа текстів.
26. Історія становлення і розвитку контент-аналізу.
27. Кількісний і якісний контент-аналіз.

28. Історія виникнення і застосування біографічного методу.
29. Збір біографічного матеріалу.
30. Аналіз і інтерпретація біографічного матеріалу.
31. Методологічні основи застосування глибокого інтерв'ю.
32. Аналіз типових помилок інтерв'юерів.
33. Опитувальник інтерв'ю.
34. Теоретичні аспекти методу фокус-груп.
35. Фокус-групи у маркетингових дослідженнях.
36. Методи аналізу результатів фокус-груп.
37. Теорія Праксису в історії філософії як підґрунтя методу AR.
38. Хоторнські експерименти як маніпулятивні AR.
39. Погляди К. Левіна – «батька» методу AR.
40. Історія методу AR.
41. Інтервенціоністська соціологія А. Турена.

8. Методи навчання

Слухання лекцій, читання рекомендованої літератури, семінарські заняття (обговорення прочитаної літератури, дискусії з запропонованих питань, підготовка доповідей), підготовка і захист рефератів, написання тестів і контрольних робіт, підготовка доповідей до іспиту, консультація перед іспитом.

9. Методи контролю

Оцінювання доповідей і відповідей на семінарських заняттях, оцінювання рефератів, перевірка тестів і контрольних робіт, оцінювання відповіді на іспиті.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																екзамен	сума
Змістовний модуль № 1							Змістовний модуль № 2									40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
1,5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
Змістовний модуль № 3																	
T17	T18	T19	T20	T21													
3	3	3	3	1,5													

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
75-81	C		

67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма.
2. Робоча програма.
3. Пакет комплексних контрольних робіт.
4. Методичні матеріали до курсу (тематика рефератів, плани семінарських занять, питання до іспиту, список рекомендованої літератури).

12. Рекомендована література

Базова

1. Панина Н. В. Технологія соціального дослідження. Курс лекцій .- К., Наукова думка, 1996.
2. Добренков В.И., Кравченко А.И. Методы социологического исследования: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2004. — 768 с.
3. Браймен А., Белл Э. Методы социальных исследований. Группы, организации и бизнес/ пер. С англ.. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2012. – 776 с.
4. Тезаурус социологии. Кн. 2. Методология и методы социологических исследований: темат. слов.-справ. / под ред. Ж.Т.Тощенко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 415 с.
5. Батыгин Г. С. Лекции по методологии социологических исследований: учеб. для вузов. — М., 1995.
6. Паниотто В.И. Качество социологической информации. Киев, 1986.
7. Паниотто В.И., Максименко В.С. Количественные методы в социологических исследованиях. Киев, 1982.
8. Ритцер Дж. Современные социологические теории. 5-е изд. – СПб.: ПИТЕР, 2002.
9. Гречихин В. Г. Лекции по методике и технике социологического исследования. — М., 1988.
10. Здравомыслов А. Г. Методология и процедура социологических исследований. — М., 1969.
11. Как провести социологическое исследование? В помощь идеологическому активу / Под ред. М. К. Горшкова и Ф. Э. Шереги. — М., 1990.
12. Рабочая книга социолога. 2-е изд. — М., 1983.
13. Ядов В. А. Социологические исследования: методология, программа, методы. — М., 1987.

Допоміжна

1. Гавеля В.Л. Основні соціологічні парадигми і моделі освітньої діяльності // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 103. Вип. 90. Соціологія. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008;
2. Тихонов О. Програма курсу "Методологія і методи соціологічних досліджень" // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003. - № 3. – С. 157-168;
3. Аванесов В. С. Тесты в социологическом исследовании. — М., 1982.
4. Алексеев А. Н. Драматическая социология: эксперимент социолога-рабочего: В 2 кн. — М., 1997.
5. Анурин В. Ф. Эмпирическая социология. — М., 2003.
6. Белановский С.А. Глубокое интервью: Уч. пособие. М., 2001.
7. Белановский С. А. Метод фокус-групп. — М., 1996.
8. Белановский С.А. Методика и техника фокусированного интервью. (Учебно-методическое пособие). М., 1993.
9. Бизюков П.В., Савельева Е.В. Метод структурированного наблюдения при оценке работы городского транспорта // Социс. 1991. № 1.
10. Биографический метод: история, методология, практика. М., 1996.
11. Биографический метод в изучении постсоциалистических обществ. — СПб., 1997.
12. Богомолова Н. Н., Фоломеева Т. В. Фокус-группы как метод социально-психологического исследования: Учеб. пособие. — М., 1997.
13. Богомолова Н.Н., Фоломеева Т.В. Фокус-группы как метод социально-психологического исследования. М., 1997.
14. Богословская К.А. Тренинг глубинного интервью // Маркетинг и маркетинговые исследования в России. 1997. № 4.
15. Богословская К.А. Экспертное интервью в условиях российского рынка // Маркетинг и маркетинговые исследования в России. 1997. № 2.
16. Бороноев, А.О. Социологическое мышление: пути и трудности формирования / А.О. Бороноев // Социс. -1999. - №1.
17. Бурлуцкая М.Г., Петрова Л.Е. Стандартизированное интервью: проблемы организации // Социологические исследования. 1997. № 10.
18. Бутенко И.А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентами: Учеб. пособие для ун-тов. М., 1989.
19. Бутенко И.А. Нет ответа // Социс. 1986. № 4.
20. Бутенко И.А. Организация прикладного социологического исследования. М., 1998.
21. Бутенко И.А. Прикладная социология: наука или искусство. М., 1999.
22. Бутенко И.А. Равноценны ли альтернативы? // Социс. 1988. № 2.
23. Веселкова Н.В. Об этике исследования // Социологические исследования. 2000. № 8.
24. Веселкова Н.В. Полуформализованное интервью // Социологический журнал. 1994. № 3.
25. Волков И. П. Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. — Л., 1970.

26. Волович В. И. Надежность информации в социологическом исследовании. — К., 1974.
27. Готлиб А.С. Введение в социологическое исследование. Качественный и количественный подходы. Методология. Исследовательские практики: учеб. пособие / А. С. Готлиб. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Флинта: МПСИ, 2005.
28. Гуреев С.В. Анализ рисунков в социологических исследованиях // Социс. 2007. № 10.
29. Девятко И. Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования. — М., 1996.
30. Девятко И.Ф. Методы социологического исследования. М., 2001.
31. Дмитриева Е. В. Фокус-группы в маркетинге и социологии. М., 1998.
32. Дмитриева Е.В. Метод фокус-групп: проблемы подготовки, проведения, анализа // Социс. 1999. № 8.
33. Докторов Б. З. О надежности измерения в социологическом исследовании. — Л., 1979.
34. Докторов Б.З. Типология методических исследований // Социс. 1989. № 1.
35. Долгих Т.В., Логачев В.А. Потребительский стандарт среднего класса (опыт контент-анализа) // Социс. 2006. № 11.
36. Дюркгейм, Э. Ценностные и реальные суждения / Э. Дюркгейм. // Социс. 1991. - №2.
37. Ермакова В.В., Пациорковский В.В., Шереги Ф.Э. Повторные исследования в прикладной социологии // Социс. 1982. № 1.
38. Жабский М. И. Надежность социологических измерений // Социологические исследования. — 1982. — № 4.
39. Жабский М. И. Обоснование репрезентативности социологического исследования // Социологические исследования. — 1982. — № 2.
40. Жабский М. И. Принципы стандартизированного интервью // Социологические исследования. — 1985. — № 3.
41. Замбжицкая А.К. Эмпирическая апробация вопросника в маркетинговом исследовании // Социс. 1999. № 11.
42. Зборовский Г.Е., Шуклина Е.А. Прикладная социология: Учебное пособие. М.: Гардарики, 2006. 176 с.
43. Ильин, В.В. Теоретическое и эмпирическое в социологии: смена парадигмы / В.В. Ильин. // Социс. - 1996. - №10.
44. Качанов, Ю.Л. Теоретические предпосылки эмпирического исследования социологической теории / Ю.Л. Качанов. // Социс. - 2000. - №10.
45. Коэнен-Хуттер, Ж. Актуальные проблемы социологии и их развитие / Ж. Коэнен-Хуттер. // Социс. - 1998. - №6.
46. Кравченко, А. И. Социология: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений/ А.И.Кравченко. - М.: Академия, 2002.
47. Кенкман П. О. Лонгитюдное исследование: опыт и проблемы // Социологические исследования. — 1985. — № 3.
48. Ковалев Е. М., Штейнберг И. Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. — М., 1999.

49. Коломинский Я. Д. Социометрия в социально-психологическом исследовании. Ее возможности и ограничения // Методология и методы социальной психологии. — М., 1977.
50. Кокрен У. Методы выборочного исследования. — М., 1976.
51. Куприян А. П. Проблема эксперимента в системе общественной практики. — М., 1981.
52. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. — М., 1980.
53. Каныгин Г.В. Базовые структуры анкетного метода // Социологический журнал. 1999. № 1-2.
54. Ключина Н.А. Причины, вызывающие отказ от ответа // Социс. 1990. № 1.
55. Ключкина О.Б. Построение теории на основе качественных данных // Социс. 2000. № 10.
56. Ковалев Е.М., Штейнберг И.Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. М., 1999.
57. Козлова Н.Н. Позиция исследователя и выбор теоретического языка // Общественные науки и современность. 2001. № 5.
58. Количественный и качественный анализ: органическое единство или автономия // Социс. 2004. № 9.
59. Кравченко Е.И. Мужчина и женщина: взгляд сквозь рекламу // Социс. 1993. № 2;
60. Лазерсфельд П. Ф. Измерение в социологии // Американская социология. Перспективы, проблемы, методы. — М., 1972.
61. Лакутин, О.В., Толстова, Ю.Н. Качественная и количественная информация в социологии / О.В. Лакутин, Ю.Н. Толстова. // Социс. - 1992. - №8.
62. Лассуэл, Г.Д. Принцип тройного воздействия: ключ к анализу социальных процессов / Г.Д. Лассуэл. // Социс. - 1994. - №1.
63. Литвак Б.Г. Экспертная информация. Методы получения и анализа. - М: Радио и связь, 1982. - 184 с.
64. Лютыньска К.П. Анализ адекватности ответов респондентов, полученных в углубленном пилотаже // Социс. 1978. № 4.
65. Манаев О.Т. Опыт контент-анализа альтернативной прессы Белоруссии // Социс. 1991. № 8;
66. Матовская А.В. Использование невербальной информации в личном интервью // Социс. 2006. № 3.
67. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью /Пер.с англ. под ред. С.А.Белановского. М., 1991.
68. Методы сбора информации в социологических исследованиях: В 2 кн./Отв. ред. В.Г. Адуренков, О.М. Маслова. М., 1990.
69. Мищенко М. Исследование влияния интервьюера на ответы респондента: результаты методического эксперимента // Вестник общественного мнения. 2005. № 1.
70. Мягков А.Ю. Использование экспертных оценок при диагностике неискренних ответов // Социологический журнал. 2002. № 3.
71. Мягков А.Ю. Обеспечение анонимности в социологическом опросе (аналитический обзор зарубежных исследований) // Социс. 1999. № 5.
72. Мягков А.Ю. Опросные методы сбора данных: предпочтения респондентов // Социс. 2000. № 8.

73. Мягков А.Ю. Социально-демографические переменные в социологическом исследовании: оценка достоверности самоотчетов респондентов // Социологический журнал. 2001. № 3.
74. Мягков А.Ю. Статистические стратегии чувствительных измерений // Социс. 2002. № 1.
75. Мягков А.Ю. Техника «рандомизированного ответа»: опыт полевого тестирования // Социологический журнал. 2002. № 4.
76. Мягков А.Ю. Шкалы лжи из опросника MMPI: опыт экспериментальной валидации // Социс. 2002. № 7.
77. Мягков А.Ю. Экспериментальные стратегии диагностики и измерения искренности респондентов // Социс. 2003. № 2.
78. Мягков А.Ю., Журавлева И.В. Объяснительные модели эффекта интервьюера. Опыт экспериментального тестирования // Социс. 2006. № 3.
79. Маслова О. М. Качественная и количественная социология / Социология. — 1995. — № 5–6.
80. Мельникова О. Т. Фокус-группы в маркетинговом исследовании. — М., 2003.
81. Методологические и методические проблемы контент-анализа в социологических исследованиях. — М., 1982. — Кн.2.
82. Методы сбора информации в социологических исследованиях: В 2 кн. — М., 1990.
83. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью. - М., 1991.
84. Методы анализа документов в социологических исследованиях: Сб. статей. — М., 1985.
85. Морено Дж. Социометрия. — М., 1958.
86. Налимов В. В. Теория эксперимента. — М., 1971.
87. Ноэль Э. Массовые опросы. — М., 1979.
88. Назарова И.Б. Качество опроса: факторы неответов // Социс. 1999. № 11.
89. Назарова И.Б. Непроведение опроса и отказ от интервью // Социологический журнал. 1998. № 1-2.
90. Ноэль Э. Массовые опросы: введение в методологию демоскопии. М., 1993.
91. Ноэль-Нойманн Э., Петерсен Т. Все, но не каждый. Введение в методы демоскопии. Пер.с нем. Л.Н. Рыбаковой, Е.В. Невмержицкой. Науч.ред. и вступ.ст. Н.С. Мансуров. М., 2007.
92. Ньюман Л. Анализ качественных данных // Социс. 1998. № 12.
93. Ньюман, Л. Значение методологии: три основных подхода / Л. Ньюман. // Социс. - 1998. - №3.
94. Ньюман Л. Неопросные методы исследования // Социс. 1998. № 6.
95. Ньюман Л. Полевое исследование // Социс. 1999. № 4.
96. Основы прикладной социологии: Учеб. для вузов / Под ред. Ф. Э. Шереги, М. К. Горшкова. — М., 1996
97. Огрызко-Вевюрковский Г. Версии вопроса при исследовании общественного мнения // Социс. 2003. № 6.
98. Олейник А.Н. Мнимые и действительные риски для социолога при проведении исследования // ОНС. 2006. № 6.
99. Прикладная социология: Учебное пособие / Под ред.д.э.н., проф. Ю.С. Колесникова. Серия «Учебники Феникса». Ростов-на-Дону, 2001. 320 с.

100. Проневская И.В. Образ жизни семьи в средствах массовой информации (опыт контент-анализа) // Вестн.МГУ. Сер. 18. 2003. № 4;
101. Процесс социального исследования / Пер. с нем. А.Г.Шестакова и И.Н.Марасанова. Общ. ред. и послесл. Ю.Е.Волкова. М., 1975.
102. Прохоров, Е.П. Методология – предмет новой «парадигмы» социологического знания / Е.П.Прохоров. // Социс. - 1994. - №3.
103. Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальной науки. М., 1972.
104. Погосян Г. А. Метод интервью и достоверность социологической информации. — Ереван, 1985.
105. Радаев В.В. Как организовать и представить исследовательский проект: 79 простых правил. М., 2005.
106. Расцепкина В.Е., Фаненко С.Г. О компенсации потерь вкладчиков (контент-анализ) // Социс. 1992. № 1.
107. Рогозин Д.М. Влияние интервьюера на доступность респондентов в телефонном опросе // Социологический журнал. 2004. № 1 / 2.
108. Рогозин Д.М. Влияние численности семьи на уровень кооперации в телефонном интервью // Социс. 2006. № 3.
109. Рогозин Д.М. Когнитивный анализ опросного инструмента // Социологический журнал. 2000. № 3 / 4.
110. Рогозин Д.М. Открытые вопросы в массовых обследованиях // Социологический журнал. 2001. № 3.
111. Романов П.В. Полевые методы социальной антропологии организации // Социс. 1999. № 11.
112. Ряжских И.А. Опыт использования включенного наблюдения для изучения жизни производственного коллектива // Социс. 1975. № 3.
113. Рукавишников В. О., Паниотто В. И., Чурилов Н. Н. Опросы населения. — М., 1984.
114. Семенова В. В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию. — М., 1998.
115. Социологический справочник / Под ред. В. И. Воловича. — К., 1990.
116. Саар Э. Лонгитюдное социологическое исследование. Таллинн, 1990.
117. Саганенко Г.И. Системы, форматы и познавательный потенциал открытых вопросов // Журнал социологии и социальной антропологии. 2001. № 4.
118. Саганенко Г.И. Сопоставление несопоставимого: обоснование сравнительного исследования на базе открытых вопросов // Социологический журнал. 1998. № 3-4.
119. Садман С., Брэдберн Н. Форма вопроса в социальном контексте // Социологический журнал. 2000. № 3 / 4.
120. Садмен С., Бредберн Н. Как правильно задавать вопросы: введение в проектирование массовых исследований. М., 2003.
121. Стацевич Т.Л. Особенности работы интервьюеров при телефонных опросах // Социс. 1993. № 7.
122. Страус А., Корбин Дж. Основы качественного исследования: обоснованная теория, процедуры и техники / пер. с англ. и послесловие Т.С. Васильевой. М.: Эдиториал УРСС, 2001. 256 с.
123. Сычева В.С. Метод вторичного анализа // Социс. 1995. № 11.

124. Толстова, Ю.Н., Масленников, Е.В. Качественная и количественная стратегии. Эмпирическое исследование как измерение в широком смысле / Ю.Н. Толстова, Е.В. Масленников. // Социс. - 2000. - №10.
125. Тимохина А.А. Контент-анализ как метод исследования СМИ (на примере исследования рекламы лекарственных препаратов) // Маркетинг и маркетинговые исследования в России. 1997. № 6.
126. Федоров И.В. Причины пропуска ответов при анкетном опросе // Социс. 1982. № 2.
127. Федотова Л.Н. Анализ содержания – социологический метод изучения средств массовой коммуникации. М., 2001.
128. Флибберг Б. Кейс-стади в контексте качественно-количественной проблематики // Социс. 2004. № 9.
129. Флибберг Б. О недоразумениях, связанных с кейс-стади // Социс. 2005. № 4.
130. Хеллевик О. Социологический метод / Пер.с норв. М., 2002.
131. Цаллер Дж. Проблема неустойчивости ответов // Социологический журнал. 2004. № 1 / 2.
132. Чурилов Н. Н. Проектирование выборочного социологического исследования. — К., 1986.
133. Шенгра, Ф. Теория и смысл исследований / Ф. Шенгра. // Социс. - 1995. - №11.
134. Шматко, Н.А. Плюрализация социального прядка и социальная топология / Н.А. Шматко. // Социс. - 2001. - №9.
135. Штомпка, П. Много социологий для одного мира/ П. Штомпка. // Социс - 1991. - №2.
136. Шварц Н., Ойзерман Д. Как задавать вопросы о поведении в оценочных исследованиях // Социологический журнал. 2004. № 1 / 2.
137. Шляпентох В.Э Проблемы качества социологической информации: достоверность, репрезентативность, прогностический потенциал. М., 2006.
138. Экспертные оценки в социологических исследованиях / Под ред. С. Б. Крымского, Б. Б. Жилина, В. И. Паниотто. — К., 1990.
139. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования: описание, объяснение, понимание социальной реальности. — М., 2003.
140. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. М., 1998.
141. Яковенко Ю. И., Паниотто В. И. Почтовый опрос в социологическом исследовании. — К., 1988.